

Skogspolitik

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 29 motionsyrkanden om skogspolitik från den allmänna motionstiden 2012. Motionerna tar upp frågor om bl.a. skogsvårdslagen, miljöhänsyn, skydd av naturvärden, skogens sociala värden och ett hyggesfritt skogsbruk. Samtliga motionsyrkanden avstyrks i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår i de berörda delarna. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Betänkandet innehåller elva reservationer och tre särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Skogsvårdslagen m.m.	6
Motionerna	6
Utskottets ställningstagande	6
Skogsbruk med hänsyn till många mål och värden	13
Motionerna	13
Utskottets ställningstagande	14
Offentligt ägd skog	22
Motionen	22
Utskottets ställningstagande	22
Ekonomiska styrmedel	26
Motionen	26
Utskottets ställningstagande	26
Uppföljning av miljöhänsyn m.m.	27
Motionerna	27
Utskottets ställningstagande	28
Talerätt och möjlighet att överklaga	31
Motionen	31
Utskottets ställningstagande	31
Motioner som bereds förenklat	32
Utskottets ställningstagande	32
Reservationer	33
1. Skogsvårdslagen och miljöhänsyn, punkt 1 (S)	33
2. Skogsvårdslagen och miljöhänsyn, punkt 1 (MP, V)	34
3. Hyggesfritt skogsbruk m.m., punkt 2 (MP, V)	34
4. Biobränslestrategi, punkt 3 (V)	35
5. Skogsbruk och naturhänsyn, punkt 4 (MP, V)	36
6. Skogens sociala värden, punkt 5 (MP, V)	36
7. Offentligt ägd skog, punkt 6 (MP, V)	37
8. Ekonomiska styrmedel, punkt 7 (MP, V)	37
9. Uppföljning av miljöhänsyn, punkt 8 (S, V)	38
10. Marknadens krav på miljöhänsyn, punkt 9 (S)	39
11. Talerätt och möjlighet att överklaga, punkt 10 (MP, V)	39
Särskilda yttranden	41
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (S)	41
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (MP)	41
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (V)	41
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	42
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 11	45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skogsvårdslagen och miljöhänsyn

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ212 av Christer Engelhardt (S),

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 40.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (MP, V)

2. Hyggesfritt skogsbruk m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ438 av Jan Ericson (M) och

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 3 (MP, V)

3. Biobränslestrategi

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 4 (V)

4. Skogsbruk och naturhänsyn

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 5 och 15.

Reservation 5 (MP, V)

5. Skogens sociala värden

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 6 och 9 samt

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 6 (MP, V)

6. Offentligt ägd skog

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Reservation 7 (MP, V)

7. Ekonomiska styrmedel

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 11.

Reservation 8 (MP, V)

8. Uppföljning av miljöhänsyn

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 43.

Reservation 9 (S, V)

9. Marknadens krav på miljöhänsyn

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ351 av Ulf Berg och Lars Elinderson (båda M) och

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 41.

Reservation 10 (S)

10. Talerätt och möjlighet att överklaga

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7.

Reservation 11 (MP, V)

11. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 11 april 2013

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Johan Hultberg (M), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V), Kew Nordqvist (MP) och Inger Fredriksson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 29 motionsyrkanden om skogspolitik från den allmänna motionstiden 2012. Motionerna tar upp frågor om bl.a. skogsvårdslagen, miljöhänsyn, skydd av naturvärden, skogens sociala värden och ett hyggesfritt skogsbruk. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Utskottets överväganden

Skogsvårdslagen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden (S, MP) om omarbetning av skogsvårdslagen, ansvar för naturvärden, införlivande av skogsvårdslagen i miljöbalken och om ett hyggesfritt skogsbruk.

Jämför reservationerna 1 (S), 2 (MP, V) och 3 (MP, V).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkran m.fl. (S) yrkande 40 anförs att skogsvårdslagen behöver omarbetas för att stärka balansen mellan naturvård och skogsbruk och tydliggöra behovet av skogsvårdande insatser. Enligt motion 2012/13:MJ212 av Christer Engelhardt (S) bör regeringen vidta åtgärder för att säkerställa natur- och kulturvärdena i den svenska skogen. Motionären framhåller vidare att vi har ett ansvar för det allmännas naturvärde även om det innebär en viss inskränkning av äganderätten och skogsägarens avverkningsrätt. I kommittémotion 2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) anförs att skogsvårdslagen bör införlivas i miljöbalken (yrkande 1) och att det i detta sammanhang också bör övervägas om skogsfrågorna bör flyttas till Naturvårdsverket för att kunna hantearas samlat med andra miljöfrågor (yrkande 2). I samma motion framhålls att skogsvårdslagen bör ses över så att den inte försvårar ett hyggesfritt skogsbruk (yrkande 3). Enligt motion 2012/13:MJ438 av Jan Ericson (M) bör skogsvårdslagen förtydligas i syfte att underlätta ett mer miljövänligt skogsbruk. Anledningen är att vissa skogsägare upplever att de måste sluttavverka eller kalhugga sin skog för att uppfylla skogsvårdslagens regler enligt motionären.

Utskottets ställningstagande

Utskottet redogjorde för grunderna för svensk skogspolitik och ansvarsfördelningen i fråga om denna i sitt betänkande 2010/11:MJU13 Skogspolitik. I det sammanhanget anförde utskottet att regeringen i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18), vilken antogs av riksdagen i juni 2008, gjorde bedömningen att grunderna för den skogspolitik som riksdagen beslutade om 1993 bör ligga fast. Regeringen betonade också skogens roll för klimatet, behovet av en ökad skoglig tillväxt och behovet av en förbättrad generell hänsyn vid avverkning. Samtidigt fastställdes två jämförbara mål för skogspolitiken – ett produktionsmål och ett miljömål. Utöver tillkomsten av de två jämförbara målen

avreglerades politikområdet genom att bidrag avskaffades och skogsägarna i betydande utsträckning fick frihet under ansvar att själva bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk. I det nämnda betänkandet konstaterade utskottet att skogsvårdslagens två jämställda mål för produktion respektive miljö är centrala för det svenska skogsbruket och att skogsvårdslagen tillsammans med sektorsansvaret innebär att myndigheterna och skogsbruket har ett gemensamt ansvar för de åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden. För skogsbrukets del innebär detta i praktiken att hänsyn till natur- och kulturmiljövärden bl.a. ska tas vid varje avverkningsstillfälle i enlighet med skogsvårdslagen.

I oktober 2010 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att utarbeta en kunskapsplattform i fråga om vad som krävs för att uppnå en högre måluppfyllelse när det gäller hållbart skogsbruk. Utskottet har tagit del av Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder, i vilken uppdraget från regeringen redovisas. I uppdraget ingick att beskriva hur dagens skogsbruk utförs i relation till beslutade mål för naturvård och miljö inom skogs- respektive miljöpolitiken och att beskriva orsakerna till de brister som påvisats. Så som utskottet framhöll i sitt betänkande 2011/12:MJU12 visar slutsatserna efter den genomförda dialogen om orsakerna till bristerna bl.a. att målbilden för vilken miljöhänsyn som ska uppnås ser olika ut och att den nuvarande uppföljningen inte ger tillräcklig vägledning i fråga om bristerna. I rapporten framhålls att skogsvårdslagen utgör den miniminivå som skogsägare har att uppfylla i sitt skogsbrukande. För att uppfylla de skogspolitiska målen krävs dock att skogsägarna i genomsnitt har ambitioner på en högre nivå än vad som uppnås genom att enbart följa skogsvårdslagsstiftningen. Med anledning av detta har det för miljöhänsynen utvecklats två nivåer som benämnts lagnivån och rådgivningsnivån. En stor del av utrymmet i dialogen om orsaker har berört dessa nivåer och otydligheten i hur dessa ska uttolkas. Utskottet konstaterade även i sitt ovannämnda betänkande att problembilden utökas av att det dessutom är otydligt hur nivåerna är kopplade till de miljöcertifieringsstandarder som skogsbruket arbetar efter. Vid jämförelser av uppföljningsresultat uppstår förtroendeproblem då Skogsstyrelsens Polytaxuppföljning visar ett annat utfall än företagens uppföljning baserad på miljöcertifieringsstandarder. I betänkandet uppmärksammades att Skogsstyrelsen därför framhåller att myndigheten bl.a. måste öka insatserna för att kvalitetssäkra uppföljningen av miljöhänsyn i Polytax, för att öka tilltron till resultaten. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bedömer att otydlighet när det gäller målbilder är ett mycket centralt problemområde. Här behövs en ökad tydlighet för att arbetet med miljöhänsynen ska kunna fortsätta att utvecklas. I betänkandet framhålls därför att Skogsstyrelsen har åtagit sig att initiera en utökad dialog om mål, lagkrav och uppföljning av miljöhänsyn inom projektet ”Dialog om

miljöhänsyn”. Innehållet i och uppläggningsen av projektet har tagits fram i samverkan med representanter för skogsbruket, naturvården och andra myndigheter. Projektet ”Dialog om miljöhänsyn” har fyra mål:

- ökad samsyn om sektorsansvaret
- utvecklade sätt att beskriva målbilder för bra miljöhänsyn
- väl kända lagkrav för miljöhänsyn
- uppföljningssystem som kan utgöra grund för en fortsatt utvecklings- och läroprocess.

Utskottet har fått följande uppgifter från Skogsstyrelsen. Myndigheten inventerar varje år ett antal områden för att se vilka miljövärden som bör bevaras. Kontrollinventeringen är ett led i den kvalitetskontroll som Skogsstyrelsen påbörjade 2011. Då var fokus på uppföljning av miljöhänsyn ett år efter avverkning. Nu har Skogsstyrelsen även tittat på inventering av miljövärden före avverkning. Utskottet noterar att den senaste kvalitetskontrollen visar på stora skillnader i de bedömningar som görs. Enligt Skogsstyrelsen är det stora skillnader i hur ordinarie inventerare och kontrollinventerare bedömer vilka miljövärden man ska ta hänsyn till vid avverkning. I kvalitetskontrollen hittade och registrerade inventerarna till övervägande del inte samma miljövärden. Sammanlagt har kontrollinventerarna registrerat ungefär dubbelt så hög hänsynsvolym. Den vanligaste orsaken till skillnaderna är enligt Skogsstyrelsen att en hänsyn inte har observerats eller bedömts som hänsyn av den ena parten, vilket troligen beror på att metoden ger för stort utrymme för egna bedömningar. Enligt Skogsstyrelsen är den helt enkelt inte tillräckligt tydlig och kvalitetssäker, vilket försvårar för inventerarna. Resultaten ska användas som underlag i det fortsatta arbetet med att ta fram ett nytt system för uppföljning av miljöhänsyn.

Utskottet noterar att ett beslut om de första förändringarna för att förbättra uppföljningen av hur miljöhänsyn tas i skogsbruket fattades i oktober 2012. Enligt Skogsstyrelsen fattades beslutet efter en omfattande remissrunda för det förslag som tagits fram av en enig uppföljningsgrupp inom Skogsstyrelsens projekt ”Dialog om miljöhänsyn”. Flertalet remissinstanser var positiva till förslagen. Det nya uppföljningssystemet kommer att vara klart tidigast 2014. Målet är ett system som mer aktivt kan bidra till bättre miljöhänsyn i skogsbruket genom en ökad tydlighet när det gäller var bristerna finns. Det ska bli tydligt inom vilka områden skogsbruket behöver genomföra förbättringar, exempelvis hänsyn till vattendrag. Bland annat pågår för närvarande regionala exkursioner runt om i landet där man besöker hänsynskrävande miljöer och samlar in utvecklingsförslag. Den tidigare redovisningen, som visade hur stor andel av avverkningarna som klarade hänsyn i förhållande till kraven i skogsvårdslagen (LIT – miljöhänsyn i förhållande till en bedömd lagnivå i taxering), tas bort. I stället ska statistik som är användbar vid utvärderingar av såväl de skogspolitiska målen som Sveriges miljömål tas fram. Även skogsägare ska få mer använd-

bar kunskap. Beslutet att ta bort LIT från uppföljningen av miljöhänsyn ska ses mot bakgrund av att Skogsstyrelsen för ett par år sedan skärpte tillsynen av hur reglerna om miljöhänsyn i skogsvårdslagen efterlevs. Detta gjordes för att det ska bli tydligare för skogsägare vad lagen kräver. Hänsynsuppföljningen kommer att ge Skogsstyrelsen information om vad som brister i miljöhänsynen och vad det beror på. Det är kunskap som sedan kan utgöra en grund för rådgivning och tillsyn. Skogsstyrelsen inrättar också ett externt användarråd för uppföljningar inom området skogliga miljömål. Rådet ska påbörja sin verksamhet under våren 2013. Skogsstyrelsen ska även ta fram förslag på hur uppföljningsresultaten kan tas till vara i rådgivnings- och tillsynsarbetet och hur uppföljningens kvalitet kan säkras.

Som anges ovan har Skogsstyrelsen de senaste åren arbetat med att skärpa tillsynen. Utskottet noterar att målet är att det ska bli tydligare hur skogsvårdslagen ska tolkas, och därmed enklare för skogsägare att veta hur de ska agera vid avverkningar och andra skogliga åtgärder. Ett sätt är att öka antalet förbud med stöd av 30 § skogsvårdslagen. Om en del av dessa överklagas kan domstolsutslagen ge vägledning i hur lagen ska tillämpas. Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen fattade myndigheten 58 beslut 2012, jämfört med 32 stycken 2011. De vanligaste skälen till beslut var hänsyn till nyckelbiotoper eller sumpskogar samt krav på skyddszoner mot vattendrag. De flesta förbuden riktades mot enskilda skogsägare, följt av allmänna skogsägare och bolag. Enligt Skogsstyrelsen förklaras utfallet dels av att de enskilda skogsägarna är fler, dels av att kvaliteten på avverkningsofferingarna från bolagen ofta är högre. Under 2013 provar Skogsstyrelsen ett nytt grepp för att bli effektivare när det gäller att se till att reglerna följs. I några tydliga typfall ska förelägganden och förbud enligt 30 § skogsvårdslagen utfärdas utan att fältbesök genomförs, exempelvis när tillräcklig information om natur- och kulturmiljövärden finns tillgänglig i kartor och register. Typfallen är fall där hänsynskraven kan anges på ett tydligt sätt. Det kan t.ex. handla om föreläggande om att vidta åtgärd så att skadlig slamtransport förhindras vid dikesrensning eller förbud mot körning eller stubbskörd på blöt eller fuktig mark vid olämpliga väderförhållanden. Ett beslut om förbud innebär att en viss åtgärd inte får utföras, exempelvis att man inte får avverka delar av ett område utan i stället måste lämna kvar dem av hänsyn till natur- och kulturmiljövärden, eller att man inte får köra med skogsmaskiner i vattendrag i avverkningsområdet. Utskottet uppmärksammar även att det pågår arbete för att öka naturhänsynen inom uppdraget adaptiv skogsskötsel och återkommer längre fram i betänkandet till detta.

Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet kommer förslagen som arbetats fram inom projektet ”Dialog om miljöhänsyn” att gå ut på remiss. Förslagen ska vara klara i augusti 2013. Arbetet i projektet har bedrivits i ett antal grupper med deltagare från skogsbruket, naturvården och myndigheter. Resultatet levereras i form av fyra rapporter som innehåller ett antal förslag till åtgärder. Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen har det nya sättet

att samverka, med dialogen i fokus, lett till ökad förståelse bland de medverkande, dels för varandras roller och perspektiv, dels för vad som krävs för att miljöhänsynen i skogen ska bli bättre. Det är ett viktigt steg att samtliga medverkande i projektet har kunnat samlas kring de förslag som på olika sätt ska åstadkomma en bättre miljöhänsyn. I mars gick två av de förslag som tagits fram i projektet ut på remiss:

- Förslag till reviderade föreskrifter och allmänna råd till 30 § skogsvårdslagen som framför allt omfattar artskydd och prioritering av hänsyn.
- Förslag till kravspecifikation för en gemensam grund för uppföljning av miljöhänsyn.

I början av april är det dags för dialogprojektets återstående leveranser. Då sänds "Rapport om sektorsansvaret med förslag på framtida åtgärder, riktade till skogsnäringen och Skogsstyrelsen" samt "Målbilder för god hänsyn till hänsynskrävande biotoper, sjöar och vattendrag, kulturmiljöer och friluftsliv och rekreation" ut på remiss.

Utskottet vill även erinra om att en parlamentarisk kommitté, Miljömålsberedningen, har tillsatts på uppdrag av regeringen med uppgift att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder som leder till att miljö kvalitetsmålen och generationsmålet nås. Beredningen ska hantera frågor som berör flera samhällsintressen inom olika politikområden, och som därigenom kräver politiska avvägningar, eller som rör områden som är särskilt komplexa och kännetecknas av stor osäkerhet. Beredningens övergripande uppdrag gäller t.o.m. 2020. I oktober 2011 beslutade regeringen att ge Miljömålsberedningen i tilläggsuppdrag (dir. 2011:91) att ta fram ett förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen kopplat till en långsiktigt hållbar markanvändning utifrån ett helhetsperspektiv. Uppdraget ska slutredovisas den 15 juni 2014. Den 15 juni 2013 lämnas en delrapport med inriktning på skydd och skötsel av landområden och på hur miljöhänsynen i skogsbruket kan utvecklas. I delrapporten Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15) redovisar Miljömålsberedningen en problemanalys som grund för det fortsatta arbetet. Analysen inkluderar prioriteringar och avgränsningar för det fortsatta arbetet. I rapporten framhålls att en betydande del av den svenska biologiska mångfalden finns i skogslandskapet och är beroende av att det sker en tillräckligt god miljöanpassning av skogsbruket. Myndigheterna och skogsbruket har ett gemensamt ansvar för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden. I rapporten uppmärksammas även att dagens skogsvårdslag ibland kritiserar i debatten för att vara otydlig i sina miljökrav och för att det inte har utvecklats någon egentlig praxis kring lagens krav eftersom sanktioner är sällsynta och lagen inte har prövats i domstol. Det framhålls även att eventuella brister kan bero på tillämpningen av lagen snarare än lagen som sådan. Mot denna bakgrund finns det enligt Miljömålsberedningens bedöm-

ning skäl att utreda hur miljöhänsynen i skogsvårdslagen kan utvecklas. Det finns även i övrigt skäl att se över styrningen av skogsbruket för att säkerställa att de miljöpolitiska målen för skogsbruket uppnås på bästa sätt. Så som framhålls i rapporten syftade den skogspolitik som beslutades 1993 bl.a. till att skapa ett mer mångfacetterat och varierat skogsbruk genom avregleringar för skogsägarna. I debatten har röster framförts om att skogsvårdslagen försvårar andra bruksformer än trakthyggesbruk, bl.a. hyggesfritt skogsbruk. Enligt Miljömålsberedningen finns det därför skäl att analysera om skogsvårdslagen försvårar specifika skogsbruksmetoder som kan bidra positivt i miljöarbetet. Det finns även skäl att se över lagen i ljuset av klimatförändringarna och behovet att begränsa vår klimatpåverkan, något som inte diskuterades vid senaste revideringen av lagen 1993. I rapporten framhålls också att möjligheter till samspel och synergier med andra former av hänsyn i skogsbruket, framför allt hänsyn till kulturmiljö och rennäring, behöver uppmärksammas. Utredningsarbetet ska bedrivas nära det arbete att se över föreskrifter och allmänna råd till 30 § skogsvårdslagen om hänsyn till naturvärden i skogsbruket som redan pågår inom Skogsstyrelsen. Enligt Miljömålsberedningen ska följande frågor utredas vidare:

- Hur kan den lagstadgade miljöhänsynen i skogsbruket utvecklas?
- Finns det behov av förändringar av nuvarande styrning av skogsbruket för att bättre nå de miljöpolitiska målen?
- Försvårar den nuvarande skogsvårdslagen andra former av skogsbruk än trakthyggesbruk?

Utskottet har även fått följande upplysningar från Landsbygdsdepartementet: Regeringskansliet avvaktar Miljömålsberedningens delrapport som kommer att remissbehandlas. Regeringskansliet har inte för avsikt att vidta några åtgärder innan dess. Man inväntar även förslag som arbetats fram inom ramen för ”Dialog om miljöhänsyn”. Det finns inte några planer på ett arbete som innebär att skogsvårdslagens bestämmelser förs in i miljöbalken. Skogsvårdslagen reglerar även produktion, vilket är främmande för miljöbalken.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna 2012/13: MJ455 (S) yrkande 40, 2012/13: MJ212 (S) och 2012/13: MJ450 (MP) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller hyggesfritt skogsbruk påminner utskottet om vad det anförde om detta i betänkande 2010/11: MJU13. I betänkandet redogjorde utskottet inledningsvis för landsbygdsminister Eskil Erlandssons svar på interpellation 2009/10:26 om en ändrad skogsvårdslag. Ministern anförde då bl.a. att skogsvårdslagen inte reglerar vilka specifika metoder som får, eller inte får, användas för att sköta skogen. Han förklarade att det i 10 § skogsvårdslagen föreskrivs hur avverkning på skogsmark får bedrivas och att en avverkning antingen ska vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling och vara anpassad till de lokala förhållan-

dena. I skogsvårdslagens 5 § föreskrivs att skogsmarkens virkesproducerande förmåga ska tas till vara på ett godtagbart sätt. Ministern framhöll vidare att eftersom skogen är en nationell tillgång och skogsbruk är en mycket långsiktig verksamhet är det beprövade metoder som ska användas och att i de fall Skogsstyrelsen bedömer att en planerad avverkning inte uppfyller lagens krav på tillvaratagande av markens produktionsförmåga eller en ändamålsenlig föryngring kommer myndigheten inte att medge att avverkningen utförs på det föreslagna sättet. Vidare anförde ministern att det ingår i myndighetens arbete att kontinuerligt följa aktuell forskning, anpassa tillämpningen av skogsvårdslagstiftningen efter detta och tillhandahålla rådgivning och uppföljning på ett sådant sätt att de jämställda skogspolitiska målen uppfylls. Han framhöll att regeringen anser att den nuvarande lagstiftningen ger stort utrymme för ett mångfaldigt brukande av skogen, med stor frihet och ansvar för den enskilda skogsägaren att själv välja hur den egna skogen ska skötas inom de ramar som uppfyllandet av de jämställda skogspolitiska målen anger. Ministern anförde vidare att en skogsägare som vill bedriva ett annat skogsbruk än det man kan kalla för traditionellt trakthyggesbruk kan fortsätta att besluta om sitt skogsbruk, men fortfarande gäller dock att avverkning inte får minska tillväxten till under en viss kravnivå, som finns uttryckt i skogsvårdslagstiftningens s.k. § 10-kurva (ungefär 60 procent av vad en traditionell skogsskötselmetod kan väntas ge). Ministern framhöll att det är en ganska låg siffra. Om en skogsägare vill avverka mer än så blir det en föryngringsavverkning. Då måste föryngringen utföras med en metod som är beprövad utifrån lokala förhållanden på den aktuella platsen. Ministern påpekade att skogsvårdslagstiftningen kan tyckas vara inriktad mot trakthyggesbruk, men att den ger stor frihet att använda även hyggesfria metoder i brukandet. Metoden ska dock vara beprövad. Det ska finnas stöd i forskning eller erfarenhet som visar att metoden fungerar.

Under hösten 2010 utarbetade Skogsstyrelsen ett dokument med sin policy för hyggesfritt skogsbruk, där man just påpekar att detta skogsbruk är bättre än trakthyggesbruk i vissa situationer. Bland annat sägs att det hyggesfria skogsbruket bör öka i omfattning där detta är motiverat ur miljö-, kulturmiljö- eller skötselsynpunkt eller med hänsyn till rekreationsvärden och rennärningen. Exempel på områden som lämpar sig för hyggesfritt skogsbruk är skogar med naturvärden knutna till marksvampar, mossor, mollusker, hänglavar eller skogsfågelfaunan, liksom sumpskogar som är lämpliga att bruka och vissa skogar med höga sociala värden. Vidare sägs att de praktiska tillämpningarna av hyggesfritt skogsbruk i lämpliga skogar bör öka och tjäna till att successivt förbättra våra kunskaper. Policyn för hyggesfritt skogsbruk ska följas upp årligen eller tätare vid behov vad gäller omfattningen av och attityderna till hyggesfritt skogsbruk. Utskottet konstaterade i sitt betänkande 2011/12:MJU12 att Skogsstyrelsen ser hyggesfritt skogsbruk som en form av anpassad skötsel och som ett komplement till trakthyggesbruk på en begränsad del av skogsmarken.

Hyggesfritt skogsbruk medför en mindre drastisk förändring av miljön och skogskänslan bevaras. Skogsstyrelsen anser att det utöver miljöskäl kan finnas skötselmässiga fördelar med hyggesfria metoder för en del skogar. I betänkandet anförde utskottet att det har förståelse för att skogsägarens målsättning för sin skog är en viktig utgångspunkt vid rådgivning, så som framhålls av Skogsstyrelsen. Hyggesfritt skogsbruk är en mindre schablonartad metod som i regel förutsätter engagerade och kunniga skogsägare. I betänkandet noterade utskottet även att Skogsstyrelsen framhåller att hyggesfria metoder kan bli aktuella i t.ex. skog som gränsar mot nyckelbiotoper, naturreservat m.m. samt tätortsnära skog och rekreationsskog, förutsatt att bestånden är lämpliga och det är förenligt med skogsvårdslagens bestämmelser, samt att Skogsstyrelsen betonar att det är viktigt att hyggesfritt skogsbruk inte används för att legitimera avverkning i skogar som av naturvårdsskäl bör undantas från skogsbruksåtgärder. Utskottet konstaterade vidare att Skogsstyrelsen avser att verka för fortsatt kunskapsutveckling i fråga om möjligheter, begränsningar och metoder för hyggesfritt skogsbruk liksom att kommunicera sina ståndpunkter såväl internt som externt.

Så som anförts ovan framhåller Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande Plan för framtagnet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15) att det finns skäl att analysera om skogsvårdslagen försvårar specifika skogsbruksmetoder som kan bidra positivt i miljöarbetet. Miljömålsberedningen anser därför att det bör utredas om den nuvarande skogsvårdslagen försvårar för andra former av skogsbruk än trakthyggesbruk. Utskottet konstaterar att Miljömålsberedningens delrapport kommer att lämnas i juni 2013. Den kommer därefter att remissbehandlas enligt uppgift från Landsbyggsdepartementet. Som framgår ovan har Regeringskansliet inte för avsikt att vidta några åtgärder innan dess.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motionerna 2012/13: MJ450 (MP) yrkande 3 och 2012/13: MJ438 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

Skogsbruk med hänsyn till många mål och värden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden (MP, V) om biobränslestrategi, skogens sociala värden, stubbrytning och diverse andra åtgärder i skogsbruket som påverkar den biologiska mångfalden m.m.

Jämför reservationerna 4 (V), 5 (MP, V) och 6 (MP, V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2012/13: MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 11 bör en nationell biobränslestrategi tas fram som kombinerar ett effektivt biobränsleuttag med stärkt naturvårdshänsyn. I samma motion framhålls att stubbrytning bör förbjudas och att främmande trädslag,

produktionshöjande gödsling, dikning och kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket tydligare bör begränsas i miljöbalken (yrkande 5), då dessa åtgärder bl.a. reducerar den biologiska mångfalden, ökar utsläppen av växthusgaser och spår på övergödningen. Enligt samma motion yrkande 15 bör ett lagstadgat skydd införas för bredden och omfattningen av kantzoner mot vatten och våtmarker.

I flera motioner betonas skogens sociala värden. I kommittémotion 2012/13:MJ313 (V) yrkande 6 anförs att den berörda lagstiftningen bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden. I samma motion framhålls att en rekreativ inriktad skogsskötsel bör bedrivas i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk (yrkande 9). Enligt kommittémotion 2012/13:MJ450 (MP) yrkande 9 bör det utredas hur ett samrådsförfarande med samrådskrav för ägaren av tätortsnära skog kan utformas för att de kringboende ska informeras om avverkningsplaner och ges möjlighet att lämna synpunkter.

Utskottets ställningstagande

Så som anförs i årets budgetproposition (prop. 2012/13:1, utg.omr. 23) är skogen en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Regeringens vision Skogsriket – med värden för världen har som mål att skapa fler jobb på den svenska landsbygden. Visionen bygger på det hållbara brukandet och de två jämställda skogspolitiska målen om miljö och produktion. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett aktivt skogsbruk även har en central roll för att minska det svenska nettoutsläppet av växthusgaser. Det svenska skogsbruket bidrar redan i dag med en betydande klimatnytta genom nettoupplagring av kol i skog och skogsmark och i träprodukter, hög biobränsleproduktion och substitution av energiintensiva material som stål, betong och olika oljebaserade produkter. Utskottet välkomnar därför den satsning som görs i syfte att ge kunskap och riktlinjer för en ökad och hållbar produktion av skogsbiomassa samtidigt som smart miljöhänsyn utvecklas (se nedan). Så som anförs i propositionen förbättras förutsättningarna för flera olika ekosystemtjänster genom utvecklingsarbete både när det gäller en adaptiv skogsskötsel och en förbättrad uppskattning av skogens virkesförråd. Det handlar om ökad produktion av biomassa, bevarad biologisk mångfald, positiva klimateffekter genom inbindning av kol samt ersättning av fossil råvara.

Utskottet noterar att Skogsstyrelsen och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har fått i uppdrag att ta fram en modell för adaptiv skogsskötsel. Syftet är att öka produktionen av biomassa och samtidigt förbättra miljötillståndet i skogen. Uppdraget innebär att Skogsstyrelsen och SLU ska analysera om det inom ramen för skogsvårdslagen finns åtgärder som främ-

jar en ökad produktion av biomassa samtidigt som miljöhänsyn vägs in. Även förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet ska beaktas. I uppdraget ingår att se över om åtgärderna kräver ändringar av skogsvårdsförordningen. I ett första steg ska Skogsstyrelsen och SLU lämna förslag till ett förändrat regelverk och en modell för adaptiv skogsskötsel som kan fungera i skogsbruket. Det ska vara klart till den 15 maj i år. Därefter vidtar ett program inom Skogsriket. I samarbete med skogsägare och andra intressenter ska hållbara skogsskötselmetoder på adaptiv grund utvecklas. Programmet löper t.o.m. 2015. Exempel på metoder som kan komma att analyseras är val av skogsodlingsmaterial, gödning, gallringsregimer och omloppstider. För alla metoder gäller att de ska utvecklas tillsammans med en effektiv och funktionell miljöhänsyn och att skogens sociala värden ska beaktas. Regeringen förutser en ökad efterfrågan på biomassa från skogen. Dels ökar efterfrågan på koldioxidneutral energi, dels finns det en stor efterfrågan på skogsråvara såväl från den traditionella skogsindustrin som från tillverkare av nya, innovativa produkter. Samtidigt behöver miljötillståndet i skogen förbättras. Uppdraget ska genomföras efter samråd med Naturvårdsverket och Jordbruksverket. Arbetet kommer att genomföras med starka kopplingar till forskningsprogrammet Future Forests.

Utskottet vill även påminna om vad som anfördes om en nationell bioenergi strategi i dess betänkande 2010/11:MJU13. Utskottet framhöll då att riksdagen tog ställning till motionsyrkanden om att utveckla en sådan strategi våren 2008 (bet. 2007/08:NU10). Näringsutskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att EU-kommissionens förslag till direktiv om främjande av förnybara energikällor bl.a. innefattar krav på att varje medlemsstat ska ta fram en handlingsplan som bl.a. innehåller mål och åtgärder för att nå dessa mål och att särskilt fokus då ska läggas på att utveckla biobränslen. I betänkandet noterade utskottet vidare att Näringsdepartementet hade uppgett att Sveriges handlingsplan hade lämnats in till EU-kommissionen. Utskottet påminde även om att riksdagen under våren 2010 antog lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen (prop. 2009/10:164, bet. 2009/10:MJU26, rskr. 2009/10:299). Lagen om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen genomför bestämmelser om hållbarhetskriterier i direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor. Direktivet är ett medel för att uppnå Europeiska unionens mål om att 20 procent av unionens bruttoenergianvändning ska tillgodoses genom energi från förnybara energikällor senast 2020 och att andelen energi från förnybara energikällor när det gäller alla former av transporter ska uppgå till minst 10 procent av den slutliga energianvändningen i transporter i varje medlemsstat 2020. Bland de förnybara energikällorna ingår biodrivmedel och flytande biobränslen. I direktivet anges vissa kriterier som dessa energikällor måste uppfylla för att användningen av dem ska få beaktas vid uppnåendet av målet. Dessutom anges i direktivet att endast biodrivmedel och flytande

biobränslen som uppfyller dessa kriterier får beaktas vid uppfyllandet av kvoter för energi från förnybara energikällor och komma i fråga för finansiellt stöd för användning av dessa energislag. Kommissionen har nyligen presenterat ett förslag med ändringar av direktivet. Så som utskottet anförde i sitt betänkande 2012/13:MJU11 framhåller regeringen i sin fakta-promemoria med anledning av kommissionens förslag om ändring av direktivet att en nödvändig omställning av transportsektorn förutsätter en ökad andel biodrivmedel. Det är därför angeläget att det inte finns några frågetecken kring huruvida de biodrivmedel som används verkligen bidrar till en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Regeringen framhåller också att det är positivt att kommissionen nu presenterat en ansats till att minimera risken för utsläpp som en konsekvens av indirekt förändrad markanvändning då denna risk inte hanterats tidigare. Utskottet välkomnar i likhet med regeringen förslaget att tidigarelägga den successiva ökningen av de krav som ställs på de utsläpp av klimatgaser som är förknippade med produktionen av biodrivmedel, en ökning som fastställts i det befintliga direktivet. Förslaget innebär ett kraftigt incitament för producenter av biodrivmedel att genomföra förbättringar i detta avseende, och det utesluter de biodrivmedel som har sämst miljöprestanda från den europeiska marknaden.

Utskottet vill även uppmärksamma arbetet med en nationell strategi för att utveckla en biobaserad samhällsekonomi. Regeringen gav 2011 Formas i uppdrag att, tillsammans med Verket för innovationssystem och Energi-myndigheten, lämna förslag till en sådan strategi. I förslaget till strategi konstateras att en viktig del av klimatarbetet är att nyttja jord- och skogsbrukets potential vad gäller t.ex. energi och biobaserade råvaror för att bidra till en biobaserad samhällsekonomi. Målet är att utveckla ett samhälle som i hög grad baseras på utnyttjande av förnybara biologiska resurser. Förslaget har utgjort en del i underlaget till den forsknings- och innovationsproposition (prop. 2012/13:30) som presenterades 2012. Utskottet konstaterade i sitt yttrande över propositionen (2012/13:MJU3y) att utvecklingen av en s.k. biobaserad samhällsekonomi pågår i ökande takt världen över. Svensk forskning inom dessa områden håller en hög kvalitet och Sverige har konkurrensfördelar. I en hållbar biobaserad samhällsekonomi ökar biomassan förädlingsvärdet i biobaserade produkter, samtidigt som energianvändningen minimeras och näring och energi återvinns av slutprodukterna. Utskottet framhöll, i likhet med regeringen, att klimatfrågan, minskad användning av fossila råvaror och bristen på naturresurser är stora utmaningar. En central åtgärd för att komma till rätta med dessa är att utveckla produktion, användning och förädling av förnybar biomassa. En ökad användning av biomassa innebär att behovet av skogstillväxt och produktion av träråvara ökar. Hållbart brukande och hållbar användning av resurser är en grundförutsättning för att produktionssystemen ska kunna behålla sin produktionskapacitet och återhämtningsförmåga, negativ miljöpåverkan undviks eller motverkas och en rättvis och hållbar global utveck-

ling främjas i enlighet med Sveriges politik för global utveckling. Utskottet anslöt sig vidare till regeringens bedömning att det är viktigt att på ett effektivt sätt ta till vara jordbrukets och skogsbrukets kolsänka genom att säkerställa en hög tillväxt även i fortsättningen och att använda biomassa på olika sätt som ersättning för fossilintensiva produkter och energi. Eftersom klimatnyttan blir större när ett effektivt hållbart skogsbruk kombineras med materialval, materialåtervinning och återanvändning i form av nya produkter samt direkt- eller återanvändning av biomassa i form av bioenergi, är det av vikt att helhetslösningar utvecklas. Hänsyn måste också tas till effekter på livsmedelsförsörjningen av ändrad markanvändning och ändrade brukningsformer. Det framhölls även att det är väsentligt att i detta sammanhang knyta framsynt forskning till olika skötselsystem och miljöhänsyn i skogs- och annan markanvändning för att kunna upprätthålla hållbara produktionssystem, eftersom behovet av en ökad biomassaproduktion bedöms som stort. Andra nödvändiga insatser för en ökad produktion är förädling av skogsträd och växter för att ta fram lämpliga växtsorter. Utskottet bedömde i likhet med regeringen att det behövs en utökad forskning inom områden av relevans för ökad produktion och användning av skogsråvara och biomassa. Därigenom kan kvaliteten på denna forskning bibehållas och höjas.

Avslutningsvis noterar utskottet att utgångspunkten är att all produktiv skogsmark ska brukas hållbart oavsett vad slutprodukten är, enligt uppgifter från Landsbygdsdepartementet. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2012/13: MJ313 (V) yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller specifika åtgärder inom skogsbruket för att öka hänsynen till naturvärden påminner utskottet om vad som anfördes i betänkande 2011/12: MJU12. Utskottet framhöll då att det delar regeringens uppfattning att det är av stor vikt att skogsägarna får mer kunskap om vilka åtgärder som leder till den önskade ökningen av hållbar tillväxt. Den svenska skogspolitiken ger skogsbruket stor frihet och stort ansvar för att nå de skogspolitiska målen. Utifrån dessa utgångspunkter anser regeringen att den statliga rådgivningen liksom dialogen med skogsbruket bör förstärkas. När det gäller försiktighetsåtgärder inom skogsbruket vad gäller körskador och markberedning med tanke på vattenskador noterade utskottet att det framgår av Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder att ett rådgivningsprojekt startat genom landsbygdsprogrammet som syftar till att bevara och utveckla miljövärden i och i anslutning till skogslandskapets vattensystem. Målet med rådgivningen är att skogsbruksåtgärder ska genomföras på ett ändamålsenligt sätt med så liten påverkan på vattenekosystemen som möjligt i syfte att förhindra t.ex. läckage av tungmetaller och näringsämnen, erosion och brist på död ved. Projektet ska också, enligt rapporten, bidra till att skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga bibehålls och att dikesrensning på marker med triviala naturvärden utförs i

ökad omfattning. I betänkandet uppmärksammades även att en arbetsgrupp med representanter för hela skogsbruket inklusive Skogsstyrelsen och Skogforsk strax innan årsskiftet 2010/11 tog fram ett förslag till policy i syfte att motverka uppkomsten av körskador på skogsmark (se t.ex. Skogsstyrelsen 2010). Fokus ligger främst på att minimera körskador genom bättre planering och med hjälp av tekniska hjälpmedel. Utskottet noterade att detta gemensamma arbete har förts fram i många sammanhang av både skogsbruket och Skogsstyrelsen som ett bra arbetssätt och att skogsbruket satsar på olika åtgärder utifrån denna strategi, bl.a. utbildningsinsatser och utveckling av traktordirektiv.

Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen bryts numera stubbar enbart för energiproduktion. Inom ramen för Skogsstyrelsens rekommendationer bedöms stubbskörd kunna bidra till att minska användningen av fossilt bränsle samtidigt som påverkan på naturmiljön bedöms bli begränsad. I huvudsak skördas granstubbar och ibland tallstubbar, men 15 till 25 procent av volymer bör lämnas. Dessa lämnas med fördel nära vatten, intill kulturmiljöer och vid andra känsliga områden. Alla lövstubbar ska enligt Skogsstyrelsen lämnas. Stubbar ska också sparas för att ta vara på den armering som rötterna innebär för marken där skotaren ska transportera fram stubbarna till en väg. Dessutom brukar mindre stubbar få vara kvar eftersom de oftast inte är lönsamma att hantera. Utskottet konstaterar att det alltså aldrig blir aktuellt att skörda alla stubbar. Utskottet vill även påminna om att det i uppdraget om adaptiv skogsskötsel framhålls att det vid utveckling av modeller för adaptiv skogsskötsel är viktigt att beakta de jämställda miljö- och produktionsmålen i skogspolitiken, miljö kvalitetsmålen och generationsmålet som bl.a. innehåller mål om ekosystemens återhämtning och förmåga att långsiktigt leverera ekosystemtjänster liksom mål om hållbart nyttjande av naturmiljön.

Enligt Skogsstyrelsen används kemikalier förhållandevis lite inom skogsbruket. Det är främst vid angrepp från vissa skadedjur som kemikalier används. Utskottet noterar att det pågår projekt som arbetar med att ta fram ett mekaniskt plantskydd mot snytbagge. Målet är att på sikt helt komma ifrån kemikalieanvändningen vid skogsföryngring. Utskottet välkomnar att det pågår försök att hitta alternativa metoder i syfte att minska användningen av kemikalier.

Utskottet vill även särskilt uppmärksamma att en temagrupp inom projektet "Dialog om miljöhänsyn" har haft till uppgift att ta fram förslag på beskrivningar av målbilder för god hänsyn vid sjöar och vattendrag. I första hand gäller det avgränsning av funktionella kantzoner i samband med föryngringsavverkning. Temagruppen har utöver målbilderna även beskrivit förslag på åtgärder för att vid behov restaurera och utveckla funktionella kantzoner i samband med beståndsanläggning, röjning och gallring. Tidigare arbete som gjorts för att förhindra allvarliga körskador har enligt uppgifter inkluderats som en naturlig del av arbetet med hänsyn till vatten. De målbilder och förslag på åtgärder som beskrivs i rapporten

bedöms kunna bidra till att värdena i skogslandskapets vattenmiljöer bibehålls eller utvecklas. Som anförts ovan i betänkandet kommer förslagen som arbetats fram inom projektet ”Dialog om miljöhänsyn” att gå ut på remiss inom kort. Förslagen ska vara klara i augusti 2013. Utskottet vill även här hänvisa till vad som anförts ovan om uppdraget adaptiv skogsskötsel.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:MJ313 (V) yrkandena 5 och 15.

När det gäller skogsbruk och skogens sociala värden konstaterar utskottet inledningsvis att det enligt Naturvårdsverket finns goda exempel på hur skog med värden för friluftsliv och rekreation förvaltas och görs tillgänglig, men skillnaden är stor mellan olika kommuner, aktörer och områden. Så som framhölls i betänkande 2011/12:MJU12 identifierar Skogsstyrelsen skogar med höga sociala värden. Syftet är att få kunskap om vilka skogar som är viktiga för rekreation, friluftsliv och turism. I betänkandet konstaterades att 13 600 objekt med höga sociala värden omfattande en areal av 430 000 hektar har registrerats. Skogsstyrelsen arbetar aktivt med information och rådgivning till markägare om lämplig skötsel för dessa områden. Så som anförts i årets budgetproposition (utg.omr. 23) är skogsmiljöer viktiga för människors livskvalitet, rekreation och friluftsliv. Av särskild betydelse är tätortsnära skogsområden med frilufts-, kulturmiljö- och naturvärden. Kommuner har en viktig roll i bevarandet av tätortsnära skogsområden och kan genomföra insatser med hjälp av regeringens fortsatta satsning på den lokala och kommunala naturvårdssatsningen (Lona). Utskottet noterar att det pågående uppdraget till länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands samt Skåne län för att genomföra programmen för skydd av tätortsnära natur fortsätter att genomföras t.o.m. 2015.

Utskottet påminner i detta sammanhang om att regeringen 2010 lämnade Sveriges första proposition om friluftsliv, Framtidens friluftsliv (prop. 2009/10:238), till riksdagen med förslag till mål för friluftslivspolitik och en inriktning för det fortsatta arbetet med att utveckla politiken. I propositionen framhölls att det övergripande målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. I propositionen specificeras målet i tio punkter:

- Naturen ska vara tillgänglig för alla.
- Personligt och ideellt engagemang ska stå i centrum.
- Allemansrätten ska värnas.
- Den hållbara användningen av naturen planeras med hänsyn till friluftslivets behov.
- Kommunerna ska ha ett stort ansvar för naturen nära tätorterna.
- Friluftslivet ska bidra till landsbygdsutveckling och regional tillväxt.
- Skyddade områden ska vara en tillgång för friluftslivet.
- Friluftslivet ska ha en given roll i skolans arbete.

- Fysisk aktivitet och avkoppling ska stärka folkhälsan.
- Beslut om friluftsliv ska fattas med god kunskap.

Riksdagen antog i december 2010 det övergripande målet för friluftslivspolitik (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 38). Riksdagen tillkännagav som sin mening att regeringen skulle komplettera det övergripande målet för friluftslivspolitik med ett antal mätbara mål. Regeringen överlämnade därför i slutet av 2012 en skrivelse om mål för friluftspolitik till riksdagen (skr. 2012/13:51).

I skrivelsen redovisas mätbara mål för friluftslivspolitik och redogörs för de satsningar som har gjorts i syfte att utveckla dessa mål. Dessutom redogörs för regeringens syn på det framtida arbetet med utveckling och uppföljning av målen för friluftslivspolitik. Skrivelsen kommer att beredas i kulturutskottet under våren 2013. I skrivelsen anförts att friluftsliv är ett allmänt intresse och att förutsättningen för friluftsliv är tillgång till natur- och kulturlandskap. Regeringens bedömning är därför att ett mål för friluftslivspolitik bör vara att det finns tillgång till natur för friluftslivet. Detta bör innebära att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Tillgång definieras som att det ska finnas natur- och kulturlandskap att utöva ett friluftsliv i. I skrivelsen framhålls också att friluftslivet i sitt utövande ska ta hänsyn till markägarens och nyttjanderättsinnehavares intresse. Regeringen ser att ett antal insatser behövs för detta. Bland annat är det enligt regeringen angeläget att utpekade riksintresseområden har en god aktualitet genom att ny kunskap och nya bedömningar kan tillföras. Naturvårdsverket har därför i uppdrag att se över de områden i landet som är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, särskilt med hänsyn till de långsiktiga behoven av tätortsnära natur. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2014. I skrivelsen anförts även att det framgår av 3 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) att kommunen ska redovisa riksintressen i översiktsplanen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Ett sådant riksintresse är friluftslivet. Det betyder att kommunen ska visa i sin översiktsplan hur friluftslivet tas till vara i planeringen när det gäller tillgång och tillgänglighet till områden som är lämpliga för friluftsliv. Översiktsplanen ska aktualitetsprövas minst en gång per mandatperiod, vilket ska säkra att planen hålls aktuell bl.a. gällande friluftslivets intressen.

Så som påpekas i skrivelsen är lokal dialog och samverkan med kommuner och markägare väsentligt för att hitta långsiktigt hållbara lösningar för skogar som har betydelse för rekreation och friluftsliv. Ökad kunskap om alternativa skötselmetoder och metoder som syftar till att bevara och förstärka friluftsvärden i exempelvis tätortsnära skog är enligt regeringen viktigt. I skrivelsen nämns även det arbete som Skogsstyrelsen driver inom projektet "Dialog för miljöhänsyn" med att utveckla målbilder för god miljöhänsyn inom skogssektorn och att tydliggöra sektorsansvaret samt arbetet med att utveckla ett nytt system för hänsynsuppföljning.

I skrivelsen gör regeringen även bedömningen att ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att det finns attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet. Målet bör enligt skrivelsen innebära att befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Det anförs att kommunerna särskilt bör verka för att tillgodose behovet av sådan natur som i och nära tätorten är attraktiv för friluftslivet. Här kan den kommunala planeringen spela en viktig roll. Det gäller både översiktsplanering och detaljplanering men även andra beslut som gäller byggande. Av plan- och bygglagen framgår att när planer utarbetas och när andra beslut tas kring byggande ska det göras med hänsyn till att det ska finnas parker och andra grönområden i närheten av bebyggelse. Det ska även finnas lämpliga friytor och platser för lek och motion och annan utevistelse, enligt skrivelsen. Regeringen anser att myndigheter bör samverka och stötta kommunerna i deras arbete samt medverka till att stärka förutsättningarna för friluftsliv och rekreation i tätortsnära natur- och kulturlandskap. I propositionen Framtidens friluftsliv betonades att Boverket genom sitt särskilda ansvar för planering och byggande bör verka för att kommunerna kan skapa förutsättningar för allemansrätten och för friluftsliv. När det gäller den tätortsnära naturen, som är av största vikt för människors vardagsfriluftsliv, anför regeringen i skrivelsen att den arbetar vidare med att sådana naturområden skyddas formellt eller på annat sätt förvaltas med stor hänsyn till friluftslivet. Av 3 kap. 6 § miljöbalken framgår att särskild hänsyn ska tas till behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter.

När det gäller samråd vill utskottet också påminna om vad som framhölls i betänkande 2012/13:MJU15. Utskottet anförde då, i likhet med vad som anges i kommittémotion 2012/13:MJ313 (V) yrkande 7, att samrådsparagrafen i 12 kap. 6 § miljöbalken även gäller för skogsbruksåtgärder. I 15 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) anges att skogsmarkens ägare ska underrätta Skogsstyrelsen om viss avverkning m.m., och i 15 a § samma förordning hänvisas till bestämmelsen i 12 kap. 6 § miljöbalken. Det innebär att en markägare måste anses ha fullgjort samrådplikten om man underrättat Skogsstyrelsen om avverkning. Det är alltså riktigt som anges i motionsförslaget att skogsvårdslagens (1979:429) regler tillämpas, men det är i enlighet med gällande regelverk. Det framhölls också att när det gäller frågan om ökade möjligheter för medborgares och organisationers möjlighet till information och inflytande vid avverkningar finns det ett pågående rättsfall som gäller Sveriges införlivande av Århuskonventionen (FN:s ekonomiska kommission för Europas (ECE) konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och rättslig prövning i miljöfrågor). Utskottet återkommer till detta rättsfall senare i betänkandet.

Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet förstärks satsningen på visionen om Skogsriket, och regeringen har gett Skogsstyrelsen i uppdrag att titta på kunskapsläget om skog och sociala värden. Sammanställningen

om kunskapsläget ska göras efter samråd med Sveriges lantbruksuniversitet och andra relevanta forskningsinstitutioner, Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter, kommuner samt intresseorganisationer. Av sammanställningen ska det framgå hur markägare i olika ägarkategorier och deras organisationer, kommuner samt andra relevanta organisationer arbetar med frågan. En analys av behov av åtgärder från olika aktörer ska göras, och om kunskapsluckor om det offentliga åtagandet för skog och sociala värden identifieras ska förslag om hur dessa kan åtgärdas lämnas. Det ska framgå av redovisningen vilka definitioner man använt sig av. Utskottet noterar även att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har fått i uppdrag att i samråd analysera möjligheterna och behovet av att utöka naturvårdsavtalens användning till att även omfatta områden med sociala värden. Uppdraget ska rapporteras till Regeringskansliet den 1 december 2013.

Utskottet vill även i detta sammanhang erinra om att regeringen gett Miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i generationsmålet och miljökvalitetsmålen kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning utifrån ett helhetsperspektiv. Beredningen har presenterat en plan som omfattar en delrapportering med inriktning på arbete med skydd och skötsel av landområden respektive utveckling av miljöhänsyn i skogsbruket. Det sistnämnda uppdraget ska slutredovisas den 15 juni 2014. Som anförts ovan kommer rapporten därefter att remissbehandlas.

Mot bakgrund av att det pågår arbete på området föreslår utskottet att motionerna 2012/13:313 (V) yrkandena 6 och 9 och 2012/13: MJ450 (MP) yrkande 9 lämnas utan vidare åtgärd.

Offentligt ägd skog

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår ett motionsyrkande (V) om offentligt ägd skog. Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionen

Enligt kommittémotion 2012/13: MJ313 (V) yrkande 8 bör regeringen omedelbart få i uppdrag att ta fram lagstiftning och ägardirektiv för offentligt ägd skogsmark så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas.

Utskottets ställningstagande

Så som utskottet konstaterade i sitt betänkande 2009/10: MJU9 har kommunen och staten sedan länge ett gemensamt ansvar för det allmännas arbete med naturvård och biologisk mångfald. Kommunens viktiga roll i markanvändningsplaneringen innebär att frågor om naturmiljöer och biologisk

mångfald vägs in i kommunens översiktsplanering och i andra kommunala planer. Det är också vanligt att kommuner tar fram kommunala naturvårdsprogram och olika inventeringar för att förbättra kunskapsläget om naturmiljön i kommunen. I betänkandet framhölls vidare att många kommuner aktivt arbetar med områdesskydd, främst bildande av kommunala naturreservat. Kommunerna har också möjligheter att i detaljplaner tillvarata bevarandeintressen för natur. Kommunerna är inte sällan förvaltare av mark, ofta viktiga områden för rekreation och friluftsliv. Utskottet hänvisade även till proposition 2009/10:214 Hållbart skydd av naturområden, i vilken det framhålls att kommunen kan bevara och utveckla värdefulla naturområden på sin egen mark genom en aktiv markförvaltning. Utskottet noterade även att kommunerna har drivit ett stort antal naturvårdsprojekt i samverkan med andra lokala aktörer under de senaste åren inom ramen för den lokala naturvårdssatsningen, Lona. I betänkandet framhölls vidare att kommunerna sedan 1987 vid sidan av länsstyrelsen har haft befogenhet att skydda områden bl.a. som naturreservat, inledningsvis efter delegation men sedan miljöbalkens ikraftträdande 1999 helt på egen hand. Många kommuner har under dessa två decennier bildat egna naturreservat, och i slutet av 2008 fanns 223 kommunala naturreservat i drygt hundra kommuner. Kommunerna har enligt miljöbalken också möjlighet att bilda naturminnen och djur- och växtskyddsområden, något som emellertid inte har utnyttjats lika mycket. Många kommunala naturreservat bildas på kommunens egen mark, men det förekommer även att mark köps in eller att ersättning betalas till andra markägare också för kommunala reservat. Kommunerna har möjlighet att ansöka om statsbidrag hos Naturvårdsverket för inköp av mark eller för ersättningar vid reservatsbildning. Kommunernas arbete med skydd av naturområden inriktas ofta på tätortsnära områden för rekreation och friluftsliv. Men ofta är syftet också att bevara den biologiska mångfalden och att restaurera och vårda värdefulla natur- och kulturmiljöer. I betänkandet välkomnade utskottet regeringens förslag att låta kommunerna få ytterligare möjligheter att arbeta med naturvård genom att de får befogenhet att bilda biotopskyddsområden. Biotopskyddsområden är mindre områden, och formerna för detta områdesskydd är något enklare än motsvarande för naturreservat. Erfarenheter i arbetet med kommunalt skydd av naturområden bör uppmärksammas. Genom att skydda naturområden med stöd av miljöbalkens bestämmelser, vanligtvis som naturreservat, kan tätortsnära grönområden långsiktigt bevaras. Utskottet anförde vidare att det delar regeringens åsikt att det bör vara lika viktigt att bevara naturområden för människors rekreation som att avsätta mark för bebyggelse och vägar. Kommunen har här en möjlighet att genom bildande av naturreservat använda miljöbalkens bestämmelser som ett verktyg i markanvändningsplaneringen vid sidan av exempelvis detaljplaner.

När det gäller statligt ägande av skogsområden vill utskottet liksom i betänkande 2010/11:MJU13 erinra om att Naturvårdsverket i februari 2004 rapporterade uppdraget Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar. Utredningen var ett regeringsuppdrag att bedöma vilka statliga skogsmarker som bör ges formellt skydd främst i form av naturreservat. Genom inventeringen identifierades 1 078 skogsområden med höga skyddsvärden på statens mark som inte tidigare var skyddad. Efter inventeringen har två överenskommelser slutits med Sveaskog. Utskottet konstaterar vidare att regeringen i propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214, bet. 2009/10:MJU9) anförde att staten bör säkerställa ett långsiktigt skydd av områden med höga naturvärden på sin egen mark för att bidra till uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen. Utskottet noterar även att regeringen i samma proposition nämner att de inventerade skogsområden på Statens fastighetsverks markinnehav som har höga skyddsvärden (ca 110 000 hektar produktiv skogsmark) och de inventerade skogsområden på Fortifikationsverkets marker som har höga skyddsvärden (ca 16 000 hektar produktiv skogsmark) långsiktigt bör undantas från skogsbruk. Som utskottet tidigare har framhållit (bet. 2009/10:MJU9) bör vikten av att staten har en helhetssyn på den skogsmark man förvaltar och att staten försöker bidra till att säkerställa ett långsiktigt skydd av skogsområden med höga naturvärden betonas. Utskottet kan vidare konstatera att Sveaskogs bolagsordning slår fast att bolaget ska beakta naturvårdshänsyn, vilt- och faunavård i sin verksamhet. Så som framhålls i näringsutskottets betänkande 2009/10:NU22 har detta konkretiserats i ett ambitiöst naturvårdsarbete med flera olika instrument, bl.a. Naturhänsyn i produktions-skogar, Ekoparker och Naturvårdsskogar. Utskottet delar regeringens syn på vikten av statens ansvar att bidra till och säkerställa ett långsiktigt skydd av skogsområden med höga naturvärden i de statligt ägda skogarna, samtidigt som man också har ett uppdrag att bedriva ett hållbart skogsbruk. Utskottet vill också – så som anfördes i betänkande 2010/11:MJU13 – lyfta fram den positiva överenskommelse som gjordes mellan regeringen och Sveaskog och som innebär att Sveaskog skulle kunna användas som utbytesskog vid avsättningar av skyddsvärda skogar. Det är angeläget att denna uppgörelse följs upp.

Utskottet vill även i detta sammanhang erinra om Miljömålsberedningens tilläggsuppdrag (dir. 2011:91) att ta fram ett förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning utifrån ett helhetsperspektiv. Som nämnts ovan ska uppdraget slutredovisas den 15 juni 2014. Den 15 juni 2013 lämnas en delrapport med inriktning på skydd och skötsel av landområden och hur miljö hänsynen i skogsbruket kan utvecklas. I delrapporten Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15) redovisar Miljömålsberedningen en problemanalys som grund för det fortsatta arbetet. Analysen inkluderar prioriteringar och avgränsningar för det fortsatta arbetet. I rapporten framhålls bl.a. att

skydd och skötsel av landområden som ett medel att upprätthålla biologisk mångfald även måste vägas mot andra miljömål och samhällsintressen. Särskilt skogen är föremål för många anspråk. I rapporten anförts vidare att Sveriges skydd av landområden i jämförelse med andra länder är relativt strikt. Ett sådant skydd blir därför i en internationell jämförelse kostsamt för den som står för avsättningen (staten eller markägaren beroende på formen för skyddet). Staten använde 731 miljoner kronor för områdesskydd 2010 (exklusive kostnader för skötsel). Samma år nyförvärvade staten ca 29 570 hektar för naturreservat och nationalparker. Det framhålls vidare att det naturligtvis är viktigt att skydds- och bevarandeåtgärder är så kostnadseffektiva som möjligt och att det även finns anledning att studera vad Sverige kan lära av andra länder när det gäller olika skydds- och bevarandeåtgärder. Enligt rapporten finns det även anledning att kartlägga ägandeförhållanden för olika skyddade områden, eftersom det kan ha betydelse för hur skötseln av sådana områden bör utformas. Staten äger mark både direkt och genom Sveaskog. På dessa marker kan staten direkt bidra till att landområden skyddas och sköts på ett ändamålsenligt sätt. Sveaskog tillhandahåller i dag ersättningsmark till staten mot marknadsmässig ersättning i samband med bildandet av naturreservat och liknande markavsättningar. En analys av hur staten kan agera genom sitt eget markinnehav behöver därför göras. I rapporten framhåller Miljömålsberedningen därför att bl.a. frågan om hur staten genom sitt eget markinnehav kan agera, t.ex. genom brukande, skötsel och byten av mark, ska utredas vidare.

När det gäller ägardirektiv vill utskottet hänvisa till näringsutskottets betänkande 2012/13:NU7 som behandlar en motion om ägarstyrning av statliga företag bl.a. med avseende på skydd av gammelskog i de statligt ägda skogarna. Näringsutskottet anförde med anledning av nämnda motion följande.

Regeringen har riksdagens uppdrag att aktivt förvalta statens tillgångar så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och – i förekommande fall – att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs. Det är väsentligt att de statliga bolagen ges möjlighet att utvecklas och växa för att skapa värde för ägaren samt att den aktiva förvaltningen sker på ett professionellt sätt med värdeskapande som ett övergripande mål. Vidare är det viktigt att staten hanterar sin ägarroll på ett ansvarsfullt, transparent och tydligt sätt. Styrningen av de statligt ägda bolagen sker i första hand med stöd av statens ägarpolicy. Vidare ska en kontinuerlig dialog ske mellan å ena sidan Regeringskansliets förvaltningsorganisation och den politiska ledningen och å andra sidan styrelseordförandena och bolagen. Målen för bolagens ekonomi och verksamhet ska följas upp regelbundet och utvärderas. Som redovisats ställs krav på att samtliga styrelser i de statligt ägda bolagen ska fastställa långsiktiga övergripande hållbarhetsmål knutna till verksamheten samt strategier för att nå målen. Hållbarhetsmålen ska vara ambitiösa och relevanta för affärsverksamheten. Vilka hållbarhetsfrågor som är mest relevanta för det enskilda bolaget kommer således att variera beroende av bolagets verksamhet. Utskottet anser att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av den nämnda motionen och föreslår därför att den avslås.

Mot bakgrund av det anförda, och i överensstämmelse med näringsutskottets betänkanden, föreslår utskottet att motion 2012/13:MJ313 (V) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Ekonomiska styrmedel

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår ett motionsyrkande (MP) om ekonomiska styrmedel.

Jämför reservation 8 (MP, V).

Motionen

Enligt kommittémotion 2012/13:MJ450 (MP) yrkande 11 vore det värdefullt att utreda ekonomiska styrmedel för att styra skogsråvaran dit där den gör störst nytta. Det anføres vidare att dessa med fördel bör utformas för att samtidigt dämpa den totala efterfrågan på skogsråvara för att därmed minska trycket på den biologiska mångfalden.

Utskottets ställningstagande

Så som utskottet anförde i sitt yttrande 2012/13:MJU3y är klimatfrågan, minskad användning av fossila råvaror och bristen på naturresurser stora utmaningar. En central åtgärd för att komma till rätta med dessa är att utveckla produktion, användning och förädling av förnybar biomassa. Det finns en stor potential i att höja förädlingsvärdet hos de förnybara råvaror som dagens processindustri använder. I yttrandet ansluter sig utskottet till regeringens bedömning att det är viktigt att på ett effektivt sätt ta till vara jordbrukets och skogsbrukets kolsänka genom att säkerställa en fortsatt hög tillväxt och att använda biomassa på olika sätt som ersättning för fossilintensiva produkter och energi. Eftersom klimatnyttan blir större när ett effektivt hållbart skogsbruk kombineras med materialval, materialåtervinning och återanvändning i form av nya produkter samt direkt- eller återanvändning av biomassa i form av bioenergi, är det av vikt att helhetslösningar utvecklas.

Utskottet har även tagit del av Naturvårdsverkets rapport Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050 (nr 6537). I rapporten framhålls att ett centralt element i den svenska färdplanen bör vara att utsläpp prissätts. Så som anføres i rapporten ger ett pris på utsläpp incitament för företag och hushåll att gå över till mindre utsläppsintensiva produktions- och konsumtionsval. I rapporten anføres vidare att priset i princip bör sättas lika i alla sektorer för att skapa förutsättningar för en kostnadseffektiv omställning. Avsteg från detta behöver göras, framför allt när vissa sektorer är utsatta för internationell konkurrens. Men eftersom

det samtidigt finns många omständigheter som förhindrar att samhällsekonomiskt effektiva åtgärder utvecklas och genomförs räcker det inte enbart med att införa ett pris på utsläppen. När hushåll och företag gör val som är rationella ur ett individuellt eller företagsekonomiskt perspektiv, men som tillsammans inte ger ett samhällsekonomiskt optimalt utfall, brukar det beskrivas som ett marknadsmisslyckande. Så som framhålls i rapporten kan ett marknadsmisslyckande motivera att man inför ytterligare styrmedel. I rapporten ges också exempel på områden där det är motiverat att använda andra styrmedel än ett direkt pris på utsläppen, bl.a. när utsläppen är svåra att mäta med tillräcklig noggrannhet. Det här är typiskt för utsläppen och upptagen av växthusgaser i jord- och skogsbrukssektorerna där det också kan råda stor osäkerhet om de faktiska effekterna av olika åtgärder. Enligt rapporten utmärks dessa sektorer dessutom av att aktörerna är många och av att utsläppen eller upptaget av växthusgas per företag ofta är små. Det bör även uppmärksammas att det behövs finnas kunskap i samhället om klimatproblemens orsak och verkan och vad som krävs i form av åtgärder för att skapa en större insikt om skälen för de styrmedel som införs. Förslagen som lämnas i rapporten rör bl.a. åtgärder för att öka andelen skyddad skogsmark och för att förbättra metoderna inom skogs-skötseln.

Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet finns det redan en hel del styrmedel i vår lagstiftning, exempelvis i miljöbalken och expropriationslagen för att möjliggöra skydd av områden. När det gäller till vad eller vilka produkter som avverkad skog används till reglerar inte staten detta. Utgångspunkten är att all produktiv skogsmark ska brukas hållbart oavsett vad som är slutprodukten. Generella styrmedel används emellertid för att prissätta utsläpp (exempelvis EU:s system för handel med utsläppsrätter och koldioxidskatt), vilket ger företag och hushåll incitament att gå över till mindre utsläppsintensiva produkter.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:MJ450 (MP) yrkande 11.

Uppföljning av miljöhänsyn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden (S, M) om miljöhänsyn.
Jämför reservationerna 9 (S, V) och 10 (S).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:MJ455 (S) yrkande 43 anfördes att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återgå till att rapportera resultatet av miljöhänsynen i Polytaxinventeringen som gör att det går att jämföra utvecklingen med tidigare år. I samma motion (yrkande 41) framhålls att reger-

ingen bör inleda samtal med skogsbolagen om hur förtroendet för det svenska skogsbrukets miljöhänsyn kan hota svenskt skogsbruks exportmöjligheter. Enligt motion 2012/13:MJ351 av Ulf Berg och Lars Elinderson (båda M) finns det skäl för regeringen att se över om marknaden fungerar tillfredsställande i fråga om skog och miljöcertifiering.

Utskottets ställningstagande

Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen sammanställde myndigheten ett historiskt resultat och presenterade det samtidigt som redovisningen av resultaten från Polytaxinventeringarna förändrades 2012. Detta gjordes för att göra det möjligt för alla att jämföra det senaste resultatet från inventeringarna med historiska resultat. Informationen finns tillgänglig på Skogsstyrelsens webbplats under statistik för ämnesområdet skogsvård och miljöhänsyn (tabeller och figurer). Utskottet vill även hänvisa till vad som sagts ovan om det arbete som pågår inom ramen för projektet ”Dialog om miljöhänsyn” för att förbättra uppföljningen av hur miljöhänsyn tas inom skogsbruket.

När det gäller marknadsens förtroende för det svenska skogsbrukets miljöhänsyn påminner utskottet om Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder. Som anförts ovan i detta betänkande noterade utskottet i sitt betänkande 2011/12:MJU12 att rapportens slutsatser om orsakerna till bristerna bl.a. var att målbilden för vilken miljöhänsyn som ska uppnås ser olika ut och att den nuvarande uppföljningen inte ger tillräcklig vägledning i fråga om bristerna. I rapporten framhölls att skogsvårdslagen utgör den miniminivå som skogsägare ska uppfylla i sitt skogsbrukande. För att uppfylla de skogspolitiska målen krävs dock att skogsägarna i genomsnitt har ambitioner på en högre nivå än vad som uppnås genom att enbart följa skogsvårdslagstiftningen. Med anledning av detta har det för miljöhänsynen utvecklats två nivåer som benämnts lagnivån och rådgivningsnivån. Som utskottet framhöll i det ovannämnda betänkandet utökas problembilden av att det dessutom är otydligt hur de är kopplade till de miljöcertifieringsstandarder som skogsbruket arbetar efter. Vid jämförelser av uppföljningsresultat uppstår förtroendeproblem då Skogsstyrelsens Polytaxinventering visar ett annat utfall än företagens uppföljning baserad på miljöcertifieringsstandarder. Skogsstyrelsen framhåller därför att myndigheten bl.a. måste öka insatserna för att kvalitetssäkra uppföljningen av miljöhänsyn i Polytax, för att öka tilltron till resultaten. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bedömer att otydlighet när det gäller målbilder är ett mycket centralt problemområde.

Utskottet har fått följande uppgifter från Skogsstyrelsen. Som skogsägare ska man följa den lagstadgade hänsynen och ta sitt ansvar för att riksdagens beslutade miljömål uppfylls. Meningen är att certifieringssystemen ska garantera att detta är uppfyllt, men systemen kan dessutom

innebära ytterligare krav. På grund av att det råder oklarhet om vad lagen kräver (vilket framgick av Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport) blir det även oklart vad certifieringen innebär. Skogsstyrelsen arbetar därför på att klargöra vad som ska uppfyllas enligt lagen. Skogscertifiering är ett frivilligt åtagande för uthålligt skogsbruk. Vid en certifiering tecknar skogsägaren ett avtal där åtaganden framgår för den certifieringsstandard skogsägaren har valt: FSC-standard eller PEFC-standard. Båda certifieringssystemen har gemensamma baskrav i avseende på skogsbruksstandard, miljöstandard och den sociala standarden. Många skogsägare är i dag dubbelcertifierade. Eftersom certifieringen är en frivillig överenskommelse mellan marknadens parter har Skogsstyrelsen ingen del i kontroller eller kravstandarder. Många kunder vill i dag köpa certifierade skogsprodukter. Genom att skogsfastigheten certifieras kan skogsbruket ställa upp på många kunders krav, vilket stärker avsättningsmöjligheterna för skogsprodukter. Enligt Skogsstyrelsen stärker skogscertifiering konkurrensen mot ersättningsmaterial för trä och papper och ökar marknadsandelarna för skogsprodukter. Den ska ge en garanti och trovärdighet, vilket gynnar skogsägaren och skogsbruket.

Enligt uppgifter från Naturskyddsföreningen har föreningen länge varit kritisk mot FSC. 2010 lämnade föreningen sitt medlemskap i svenska FSC. Naturskyddsföreningen uppger att man under många år har dokumenterat hur certifierade markägare begår upprepade brott mot FSC-standardens regler för miljöhänsyn. Detta ska enligt FSC:s regler innebära att certifikat dras in, men enligt föreningen har detta aldrig hänt i Sverige. Trots upprepade brott över tiden har bolagen kunnat fortsätta att bryta mot certifieringens regler och har ändå fått behålla sitt certifikat, enligt föreningen.

Utskottet noterar att FSC kom till Sverige 1996, då svenska intressenter bildade en arbetsgrupp för att ta fram en svensk skogsbruksstandard enligt FSC. FSC är en fristående, ideell förening, men verkar i enlighet med internationella FSC:s värdegrund och stadgar. FSC:s medlemmar utformar tillsammans FSC:s regler. Bland medlemmarna finns stora miljöorganisationer (t.ex. WWF och Greenpeace), sociala organisationer (t.ex. fackföreningar och människorättsorganisationer) och företag (tillverkande företag, skogsbolag, enskilda skogsägare). Enligt uppgifter från FSC är det gemensamma målet att utveckla skogsbruksmetoder som på bästa sätt tar hänsyn till miljön och sociala förhållanden. Dialog och samverkan mellan olika intressegrupper är grundpelaren i FSC. För att skapa balans i möjligheterna att påverka är medlemmarna indelade i tre kammare – miljökammaren, den sociala kammaren och den ekonomiska kammaren – med likställda rättigheter när beslut fattas. Regelbrott kallas för avvikelser. De klassificeras som mindre eller större, vilket är etablerade begrepp i globala standard- och certifieringssystem. Enligt uppgifter från FSC accepterar man avvikelser, om de följs upp och rättas till inom föreskriven tid. Upp-täcker certifieraren en avvikelse noteras det i revisionsprotokollet. Mindre

avvikelser ska åtgärdas inom ett år och större avvikelser inom tre månader. Certifieraren gör en uppföljande kontroll. Blir regelbrotten många och återkommande är det ett tecken på att den som är certifierad inte klarar sina åtaganden. Ett stort antal mindre avvikelser eller fem större avvikelser är grund för en tillfällig indragning av ett certifikat. Det innebär att rätten att använda FSC-märket också dras in. Både certifikat och märkning kan aktiveras igen, om certifikatsinnehavaren kan visa att tidigare problem har rättats till på ett bra sätt. I annat fall avslutas certifikatet. Syftet med certifiering är att frivilligt höja nivån på en produkt eller tjänst. Som regel ger det marknadsfördelar. Fungerar inte systemet trovärdigt ger det bara kostnader. Att leva upp till kraven blir därför en viktig angelägenhet för alla som deltar.

Utskottet vill även här uppmärksamma regeringens vision Skogsriket – med värden för världen. En av Skogsrikets fyra grenar som är utgångspunkten för visionen är Sverige i världen. Så som regeringen framhåller i sin programförklaring för Sveriges internationella skogspolitik, Hållbarhet, ansvar och konkurrenskraft, syftar den grenen till att göra den skogliga forskning, den kunskap och den erfarenhet som byggts upp under generationer tillgänglig internationellt, så att Sverige bidrar med sina värden till resten av världen. I Skogsrikets handlingsplan presenteras vad man vill uppnå:

- Sverige ska sprida kunskap om den svenska modellen och om hållbart skogsbruk och därigenom bidra till ökad fattigdomsbekämpning och motverka den globala uppvärmningen.
- Skogssektorn bör kunna öka exporten av skogsprodukter och tekniskt kunnande med 20 procent till 2020.

För att nå dit är Sverige en aktiv part i skogliga processer inom EU och på den internationella arenan. I programförklaringen framhålls att hållbart skogsbruk utgör utgångspunkten för användning av skogsresurser. I begreppet hållbart skogsbruk inkluderas bevarande, restaurering och nyttjande av skogens alla värden och ekosystemtjänster, såsom virke, energiråvara, natur- och kulturmiljövärden, biologisk mångfald, rekreation, turism och vilda djur. Hållbarhet omfattar tre dimensioner: ett hållbart skogsbruk bedrivs med hänsyn till ekonomiska, miljömässiga och sociala intressen. I praktiken betyder detta att skogsbrukaren i varje situation av brukandet ska balansera skogens olika funktioner för att uppnå en hållbar utveckling.

Utskottet konstaterar att alla stora skogsbolag i Sverige är certifierade. Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet innebär certifieringen att kraven som ställs ska uppfyllas för hela innehavet av skog. Man kan således inte undanta någon del av skogen från kraven. Certifieringen är ett frivilligt system som sköts av parterna. Staten lägger sig inte i det. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att betona att miljöhänsyn inom skogsbruket är viktigt för att kunna marknadsföra svenska skogsprodukter.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2012/13: MJ455 (S) yrkandena 41 och 43 samt 2012/13: MJ351 (M).

Talerätt och möjlighet att överklaga

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden (MP) om miljöorganisationers talerätt och om möjligheten att överklaga avverkningsbeslut.

Jämför reservation 11 (MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2012/13: MJ450 (MP) yrkande 6 framhålls att miljöorganisationer har rätt att överklaga en rad beslut på miljöområdet, men inte beslut enligt skogsvårdslagen. Detta bör ändras. Talerätten bör också gälla avverkningar, som i dag endast är anmälningspliktiga och därför inte kan överklagas (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade liknande motioner i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU12. Utskottet hänvisade då till landsbygdsministrarnas svar den 11 maj 2011 på fråga 2010/11:495 om skogsvårdslagen. När det gäller talerätt för miljöorganisationer anförde ministern då att regeringen i samband med den utvidgning av miljöorganisationers talerätt som genomfördes under 2010 konstaterade att det kan finnas anledning att göra ytterligare överväganden om miljöorganisationers talerätt i syfte att förbättra genomförandet av Århuskonventionen och att det är regeringens avsikt att återkomma i denna fråga. I betänkandet anfördes vidare att talerätt för en miljöorganisation var under prövning i och med att Skogsstyrelsens beslut 2011 om att gammal fjällskog vid Änokdeltat norr om Kvikkjokk i Jokkmokks kommun får avverkas med stöd av skogsvårdslagen överklagades av Naturskyddsföreningen som ansåg att beslutet var felaktigt. Förvaltningsrätten i Luleå höll med Naturskyddsföreningen och upphävde Skogsstyrelsens tidigare tillstånd eftersom den ansåg att avverkningen var oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden. Domstolen framhöll att tillstånd till avverkning inte får ges om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden eller kulturmiljön enligt 18 § skogsvårdslagen. Skogsstyrelsens uppfattning är att 18 § är avsedd att användas i yttersta undantagsfall och inskränkas till fall där man kan vara säker på att de höga naturvärdena på ett eller annat sätt får ett varaktigt skydd eller fall där man bedömer att ett sådant skydd inte behövs. Utskottet noterade att det var första gången någonsin som paragrafen prövats. Enligt domstolen hade

Naturskyddsföreningen taler rätt i det aktuella målet om avverkning. Domstolen hänvisade bl.a. till Århuskonventionen som ger vissa naturvårdsorganisationer rätt att överklaga. Skogsstyrelsen överklagade domen till kammarrätten. Kammarrätten tog upp frågan till prövning och upphävde beslutet då rätten inte ansåg att miljöorganisationer har rätt att föra talan i ärendet. Kammarrättens dom har nu överklagats av Naturskyddsföreningen till Högsta förvaltningsdomstolen. Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet avvaktar regeringen Högsta förvaltningsdomstolens bedömning. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motion 2012/13: MJ450 (MP) yrkandena 6 och 7 lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden (S, MP, V) text.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 3 (V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkningarna 2010/11: MJU13 Skogspolitik, 2010/11: MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 2011/12: MJU12 Skogspolitik och 2011/12: MJU14 Naturvård och biologisk mångfald. Riksdagen avslög i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skogsvårdslagen och miljöhänsyn, punkt 1 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyyri Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 40 och avslår motionerna

2012/13:MJ212 av Christer Engelhardt (S) och

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

De senaste årens hårda debatt kring skogsbruket visar att lagstiftningen är otydlig och att ambitionerna i 1993 års skogspolitik måste tydliggöras. Skog och skogsmark är en nationell tillgång likaväl som en internationell sådan. Skogen ska skötas så att den långsiktigt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och hänsyn tas till andra allmänna intressen. Skogens roll som kolsänka måste diskuteras. En viktig fråga för vår skogspolitik är hur tillväxten ska kunna öka utan att miljöhänsynen minskar. Efterfrågan på den förnybara råvara som skogen ger kommer att öka, liksom användningsområdena för olika komponenter. Här behövs mera rådgivning, vidgad kunskap och utökad forskning, inte minst vad gäller riskerna som uppstår till följd av ett förändrat klimat. Vi menar att delar av den produktiva skogen kan skötas med en särskild miljöhänsyn. Det behövs en översyn av skogsvårdslagen för att säkerställa balansen mellan miljömål och produktionsmål och tydliggöra behovet av skogsvårdande insatser. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Skogsvårdslagen och miljöhänsyn, punkt 1 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2012/13:MJ212 av Christer Engelhardt (S) och

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 40.

Ställningstagande

Formellt sett har Sverige två likställda mål i skogspolitiken: produktion och miljö. I praktiken har dock politiken en slagsida åt produktion, där skogspolitiken trots sin stora miljöpåverkan både lagstiftningsmässigt och förvaltningsmässigt hanteras separat från övrig miljöpolitik. Skogsvårdslagen bör införlivas i miljöbalken och dess tillämpning anpassas till EU:s naturvårdsdirektiv och artskyddsförordningen. I detta sammanhang bör det också övervägas om skogsfrågorna bör flyttas till Naturvårdsverket så att de kan hanteras samlat med andra miljöfrågor. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Hyggesfritt skogsbruk m.m., punkt 2 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motion

2012/13:MJ438 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Det finns forskare i Sverige och Finland som framhåller högre lönsamhet med hyggesfria metoder för våra förhållanden. För den enskilde småskogsbrukaren kan inte bara den högre lönsamheten utan också den jämnare intäktsströmmen vara en fördel. Den högre lönsamheten förutsätter dock att skogen kan skötas rationellt utifrån det hyggesfria skogsbrukets förutsättningar, i stället för att åtgärderna suboptimeras för att leva upp till en

lagstiftning som är skriven utifrån trakthyggesbrukets delvis andra förutsättningar. Inte minst innebär skogsvårdslagens § 10-kurva bekymmer för den som vill bruka sin skog hyggesfritt och lönsamt, då den i praktiken lämnar skogsägaren med valet att antingen slutavverka eller lämna ett olönsamt högt virkesförråd.

Motivet att ett lägre virkesförråd skulle innebära en lägre tillväxt har Skosstyrelsen i en rapport (rapport 24, 2008) visat vara ogrundat, varför bestämmelsen på ett ologiskt sätt lägger krokben för hyggesfritt skogsbruk. Om syftet är att undvika skogsskövling utan hänsyn till återväxten bör detta regleras på ett sätt som går att tillämpa på ett rationellt sätt även vid hyggesfritt skogsbruk.

Även om lagstiftningen inte rent ut förbjuder hyggesfritt skogsbruk riskerar blotta osäkerheten att hålla tillbaka skogsägare som annars skulle vara intresserade av att ställa om till hyggesfritt. Den nuvarande situationen skapar krångel för markägaren och motverkar större miljöhänsyn. Lagen måste ändras så att det inte råder några tveksamheter om att hyggesfritt skogsbruk är tillåtet och att detta kan bedrivas på ett ekonomiskt rationellt sätt.

Detta bör ges regeringen till känna.

4. Biobränslestrategi, punkt 3 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Bioenergi är Sveriges största energikälla, och biobränsle från skogen är av stor betydelse för vår omställning till ett energisystem baserat på förnybar energi. Vänsterpartiet ser mycket positivt på den potential som skogen har för omställningen men även risker för den biologiska mångfalden. För att klimatoptimera skogsbruket och samtidigt stärka den biologiska mångfalden krävs en utarbetad strategi. Uttag av biobränsle i skogen ska främst ske i form av rester från röjning och avverkning (huvudsakligen grenar och toppar) men också genom visst stamvirke. Stubbrytning ska inte förekomma, och askåterföring är nödvändig för att marken inte ska utarmas. Avverkning av lövträd för biobränsleändamål måste ske med medvetenhet om dess betydelse för ett rikt framtida skogslandskap. En nationell biobränslestrategi som kombinerar ett effektivt biobränsleuttag med stärkt naturvårdshänsyn bör tas fram. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Skogsbruk och naturhänsyn, punkt 4 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 5 och 15.

Ställningstagande

Under den borgerliga regeringen har skogsvårdslagen fått ökat fokus på produktionshöjande åtgärder, som intensivodlingar, ökad gödsling, mer främmande trädslag, dikning och ökad stubbrytning. Dessa skogsbruksåtgärder är negativa för miljön då de bl.a. reducerar den biologiska mångfalden, ökar utsläppen av växthusgaser och spår på övergödningen.

Markberedning, körskador och brist på sparade träd vid slutavverkningar kan skapa negativa effekter på vattendrag och naturvärden. Ett lagstadgat skydd bör införas för bredden och omfattningen av kantzonen mot vatten och våtmarker.

Detta bör ges regeringen till känna.

6. Skogens sociala värden, punkt 5 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 6 och 9 samt

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Skogsvårdslagen har stora brister i hänsynen till sociala värden. Tätorts-nära skogar fyller en viktig funktion för de närboende, både som utsikt och som vistelsemiljö. Den berörda lagstiftningen bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden. Skog nära skolor, förskolor och äldreboenden bör undantas från åtgärder som inte främjar rekreativvärden.

I övriga tätortsnära skogar och andra skogar av betydelse för lokalbefolkningen eller det rörliga friluftslivet ska en rekreationsinriktad skogsskötsel bedrivas. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att det naturanpassas och att alternativa skötselmetoder används i lämpliga områden. Hyggesfritt skogsbruk, som kontinuitetsskogsbruk, kan vara ett alternativ, t.ex. i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk. Trakthyggesbruk ska inte vara tillåtet i skogar med höga sociala värden.

Medan större städer ofta – med rätta – skyddat sina närskogar i reservat har skogar kring mindre orter ofta inget skydd alls. Det kan skapa onödiga konflikter när skogen utanför fönstret plötsligt avverkas utan föregående varning, och utan att grannarna haft några möjligheter att föreslå ens mindre förändringar som skulle betyda mycket för dem. Ett samrådskrav, där skogsägaren måste ha någon form av samrådsförfarande där de kringboende informeras om avverkningsplaner och ges möjlighet att lämna synpunkter, skulle ge större möjligheter att ta sociala hänsyn. Hur ett sådant samrådsförfarande kan utformas bör därför utredas.

Detta bör ges regeringen till känna.

7. Offentligt ägd skog, punkt 6 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Innan en generellt starkare lagstiftning kan tas fram för miljöhänsynen i skogsbruket krävs omedelbara åtgärder för att stoppa avverkningar av skogar med höga naturvärden. Regeringen bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram lagstiftning och ägardirektiv för offentlig ägd skogsmark så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Ekonomiska styrmedel, punkt 7 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13: MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 11.

Ställningstagande

En viss skog ger kanske mest värde om den står kvar och kan nyttjas för turism och rekreation, men eftersom skogsägaren inte får några pengar för det (vilket inte heller vore rationellt eftersom skogen i detta avseende kan ses om en kollektiv nyttighet) kanske skogsägaren hellre väljer att avverka skogen. Vad sen träden används till beror både på virkeskvaliteten och rådande marknadspriser, som långt ifrån fullständigt speglar miljökonsekvenserna av olika alternativ. Störst klimatnytta gör kanske träden om de kan användas i byggnader och andra konstruktioner och därmed ersätta utsläppsintensiva material som stål och betong. Att ersätta fossila bränslen, särskilt via energikrävande mellansteg som pappers- och massaprodukter, ger inte lika stor klimatvinst. Det vore därför värdefullt att utreda ekonomiska styrmedel för att styra skogsråvaran dit den gör störst nytta. Dessa bör med fördel utformas så att de samtidigt dämpar den totala efterfrågan på skogsråvara och därmed minskar trycket på den biologiska mångfalden. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Uppföljning av miljöhänsyn, punkt 8 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 43.

Ställningstagande

Skogsstyrelsen har sedan 1998 genomfört stickprovskontroller av hur avverkningslever upp till den miljöhänsyn som lagen fastställer, den s.k. Polytaxinventeringen. Mätningarna har visat allt sämre siffror. Antalet underkända avverkningslever har ökat från 23 procent (1998–2001) till 37 procent (2011). I november 2011 meddelade Skogsstyrelsens ledning att Polytaxinventeringarna inte var rättvisande. Nu redovisas undersökningen på ett annat sätt, vilket gör det omöjligt att följa utvecklingen. Polytaxinventeringen för 2011 har ännu inte offentliggjorts. Regeringen bör uppdraga

till Skogsstyrelsen att återgå till en inventeringsmodell och en rapportering som gör det möjligt att följa utvecklingen över tid. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Marknadens krav på miljöhänsyn, punkt 9 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 41 och avslår motion 2012/13:MJ351 av Ulf Berg och Lars Elinderson (båda M).

Ställningstagande

Efterfrågan på hållbart framställda produkter växer i våra stora exportnationer. I dag finns den frivilliga hållbarhetsmärkningen FSC (Forestry Stewardship Council). Det är ytterst viktigt att förtroendet för en sådan märkning inte urholkas. Att miljörörelsen nu lämnat samarbetet till följd av att man anser att följsamheten kring regelverket brister är mycket olyckligt. Vi står fast vid uppfattningen att en hållbarhetsmärkning av skogsprodukter även i fortsättningen ska drivas i samarbete mellan miljörörelse och skogsnäring och inte i statlig regi, men i ett läge då ett sådant samarbete inte längre är möjligt bör regeringen överväga en annan konstruktion. Därför är det viktigt att regeringen inleder samtal med skogsnäringen om miljöansvaret och hur ett sjunkande förtroende för det svenska skogsbrukets miljöhänsyn kan hota svenskt skogsbruks exportmöjligheter och i förlängningen jobb och välfärd i Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Talerätt och möjlighet att överklaga, punkt 10 (MP, V)

av Jens Holm (V) och Kew Nordqvist (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Miljöorganisationer har rätt att överklaga en rad beslut på miljöområdet men inte beslut enligt skogsvårdslagen. Detta bör ändras. Talerätten bör också gälla avverkningar, som i dag endast är anmälningspliktiga och därför inte kan överklagas. Medan prövningen pågår ska skogen inte få avverkas.

Det svenska systemet med avverkningsanmälningar gör det svårt att införa talerätt på ett enkelt sätt. Ett första steg skulle därför vara att införa talerätt för tillståndsärenden, vilket juridiskt sett är okomplicerat. Möjligheten att införa ett särskilt rättsligt institut för miljöorganisationer att föra talan när det gäller icke tillståndspliktiga avverkningar och andra skogsbruksåtgärder bör utredas. Alternativa sätt att vidga talerätten skulle kunna vara att utöka antalet åtgärder som kräver tillstånd eller att kräva myndighetsbeslut (som kan överklagas) även vid anmälningar. Vid valet av teknisk metod bör man beakta behovet av att minimera administrationen, både för enskilda och för myndigheterna, så länge det övergripande målet om större miljöhänsyn genom bredare deltagande i beslutsfattandet och rätt till rättslig prövning kan säkras.

För att talerätten ska fylla sitt syfte krävs också att det finns möjlighet att löpande få ta del av information om planerade avverkningar.

Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. **Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (S)**

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyyri Niemi (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till våra nu aktuella motioner. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. **Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (MP)**

Kew Nordqvist (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. **Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (V)**

Jens Holm (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:MJ212 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta ansvar för våra naturvärden.

2012/13:MJ224 av Ann-Kristine Johansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklingen av framtidens skogspolitik.

2012/13:MJ249 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kraftfulla åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna.

2012/13:MJ313 av Jens Holm m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och ska dokumenteras och kvalitetssäkras för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en naturvårdsavgift.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektiva sanktionsmöjligheter ska införas för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stubbrytning ska förbjudas och främmande trädslag, produktionshöjande gödsling, dikning och kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket tydligare ska begränsas i miljöbalansen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörd lagstiftning bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen omedelbart ska få i uppdrag att ta fram lagstiftning och ägardirektiv för offentligt ägd skogsmark så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en rekreativ inriktad skogsskötsel ska bedrivas i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nationell biobränslestrategi ska tas fram som kombinerar ett effektivt biobränsleuttag med stärkt naturvårdshänsyn.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett lagstadgat skydd bör införas för bredd och omfattning av kantzon mot vatten och våtmarker.

2012/13:MJ341 av Anders Sellström (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ytterligare stärka frivilliga inslag för skogsägare i skyddet av naturvärden.

2012/13:MJ351 av Ulf Berg och Lars Elinderson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över om marknaden fungerar tillfredsställande i fråga om skog och miljöcertifiering.

2012/13:MJ438 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skogsvårdslagen bör förtydligas med syftet att underlätta ett mer miljövänligt skogsbruk.

2012/13:MJ450 av Helena Leander m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införliva skogsvårdslagen i miljöbalken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Skogsstyrelsen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över skogsvårdslagen så att den inte försvårar hyggesfritt skogsbruk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nollvision för avverkningar av nyckelbiotoper.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om talerätt för miljöorganisationer i beslut enligt skogsvårdslagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet att överklaga avverkningar.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet till sanktioner.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samråd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska styrmedel i skogspolitiken.

2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skogsvårdslagen behöver omarbetas för att stärka balansen mellan naturvård och skogsbruk och tydliggöra behovet av skogsvårdande insatser.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör inleda samtal med skogsbolagen kring hur förtroendet för det svenska skogsbrukets miljöhänsyn kan hota svenskt skogsbruks exportmöjligheter.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återgå till en rapportering av resultatet av miljöhänsynen i polytaxinventeringen som gör att det går att jämföra utvecklingen med tidigare år.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvaliteten på de frivilliga avsättningarna av skog för bevarande av biologisk mångfald bör granskas.

2012/13: MJ461 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över skogsvårdslagen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 11

Motion	Motionärer	Yrkanden
11. Motioner som bereds förenklad		
2012/13:MJ224	Ann-Kristine Johansson (S)	
2012/13:MJ249	Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S)	
2012/13:MJ313	Jens Holm m.fl. (V)	2-4
2012/13:MJ341	Anders Sellström (KD)	2
2012/13:MJ450	Helena Leander m.fl. (MP)	4 och 8
2012/13:MJ455	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	45
2012/13:MJ461	Edward Riedl (M)	